

HUOMAUTUKSIA

¹ *Kerenskin aika* — toukokuusta lokakuuhun 1917, jolloin porvarillisen Väliaikaisen hallituksen johdossa oli Kerenski.

Kornilovin kapinaliike — tsaarin kenraali Kornilovin johtama Venäjän porvariston vastavallankumouksellinen salaliitto elokuussa 1917. Armeijan ylimpään päällystöön nojaten salaliittolaiset laskelmoivat junkkari- ja kasakkajoukkojen avulla miehittävänsä vallankumouksellisen Pietarin, tuhoavansa bolshevistisen puolueen, hajottavansa Neuvostot ja pystyttävänsä maassa sotilasdiktatuuriin. Bolshevikkipuolueen Keskuskomitean kehotuksesta Pietarin työläiset, vallankumoukselliset matruusit ja sotilaat tukahduttivat Kornilovin kapinan. Joukkojen painostuksesta Väliaikaisen hallituksen oli pakko antaa määräys Kornilovin ja hänen kumppaneittensa vangitsemisesta ja vetämisestä oikeuteen vastaamaan kapinasta. Porvariston ja tilanherrain yritys tukahduttaa vallankumous meni myttyyn. Kornilovin kapinaliikkeen tukahduttamisen jälkeen bolshevistisen puolueen vaikutusvalta joukkojen keskuudessa voimistui huomattavasti. Kaikkialla maassa alkoi Neuvostojen bolshevisoitumisen vaihe. Bolshevikit esittivät jälleen tunnuksen: „Kaikki valta Neuvostoille!” — 2.

² *Kaledinin kapina* — vastavallankumouksellinen kapina Donilla vuoden 1917 lopulla. Kapinan alullepanijana oli tsaarin kenraali, kasakka-atamaani Kaledin.

Koltshakin kapinaliike — tsaarin laivaston amiraali Koltshakin johtama vastavallankumouksellinen esiintyminen neuvostovaltaa vastaan. Englantilais-amerikkalais-ranskalaisen imperialismiin välikappale Koltshak julisti marraskuussa 1918 itsensä „Venäjän ylivaltaaksi” ja pystytti sotilasdiktatuuriin. Koltshakin joukot miehittivät Siperian, mutta vuonna 1919 Punainen armeija löi ne hajalle ja Koltshakin miehittämällä alueella palautettiin jälleen Neuvostovalta.

Denikinin kapinaliike — tsaarin kenraali Denikinin johtama porvarien ja tilanherrain vastavallankumous Etelä-Venäjällä ja Ukrainassa. Englannin, Ranskan ja USA:n avustamana Denikin teki

kesällä ja syksyllä 1919 hyökkäyksen valloittaakseen Moskovan. Punainen Armeija löi Denikinin joukot v. 1920 alkuun mennessä.— 2.

³ *Smolna* — entisen Smolnan instituutin rakennus Leningradissa. Vuoden 1917 lokakuussa siinä sijaitsi bolshevikkipuolueen Keskuskomitea ja Pietarin Neuvoston Sofilaallinen vallankumouskomitea. Se oli Neuvostohallituksen virkatalona ennen sen muuttoa Moskovaan maaliskuussa 1918.— 3.

⁴ *Brestin rauha* — rauhansopimus, joka solmittiin Brest-Litovskissa vuoden 1918 maaliskuussa toisaalta Neuvosto-Venäjän ja toisaalta Saksan sekä sen liittolaisten välillä Venäjälle tavattoman raskailla ehtoilla. Solmimalla Brestin rauhansopimuksen Neuvostomaa sai kipeästi kaipaamansa hengähdystauon, mahdollisuuden irrottautua sodasta ja koota voimia murskatakseen Venäjän vastavallankumouksen ja englantilais-ranskalais-amerikkalais-japanilaisten maahantunkeutujain yhdistetyt voimat, jotka hyökkäsivät pian Neuvosto-Venäjän kimppuun.

Saksan vallankumouksen jälkeen (marraskuu 1918) Brestin rauhansopimus julistettiin mitättömäksi.— 4.

⁵ Lenin tarkoittaa Versailles'n rauhansopimusta, johon päättyi vuosien 1914—1918 ensimmäinen maailmansota. Sen allekirjoittivat Versailles'issa vuoden 1919 kesäkuussa toisaalta Englanti, Ranska, Italia ja Japani ja toisaalta antautunut Saksa.

Versailles'in sopimus vahvisti maailman uudelleenjaon voittajavaltiojen eduksi. Saksa menetti ei ainoastaan kaikkia siirtomaitaan, vaan myös huomattavan osan emämaastaan. Sopimus velvoitti Saksan maksamaan suunnattoman summan sotakorvauksia. Voittajat ottivat Saksalta suuren määrän aluksia, kymmeniä miljoonia tonneja hiiltä, puolet kaikista värjäysainevaroista ja kemiallisista tuotteista j.n.e.

Versailles'in rauhansopimus laskeutui koko painollaan Saksan kansanjoukkojen hartioille: niiden oli pakko maksaa suuria veroja, kestää jatkuvan työttömyyden tuottamia kärsimyksiä. Mitä tulee Saksan imperialisteihin, raskaan teollisuuden magnaatteihin, niin he säilyttivät valta-asemansa maassa ja panivat edelleenkin suunnattomia voittoja taskuihinsa.— 4.

⁶ *Siperian hallitus* — kesällä 1918 Omskissa muodostettu vastavallankumouksellinen valkokaartilaishallitus.— 4.

⁷ Tarkoitetaan tshekkoslovakialaisen armeijakunnan vastavallankumouksellista kapinaa, jonka Ententen imperialistit nostattivat menshevikkien ja eserrien osallistuessa siihen aktiivisesti.

Tshekkoslovakialainen armeijakunta oli muodostettu Venäjällä sotavangeista jo ennen Lokakuun Suurta sosialistista vallankumousta. Neuvostovallan pystyttämisen jälkeen Ententen imperialistit ja Venäjän vastavallankumoukselliset ainekset käyttivät armeijakunnan vastavallankumouksellista upseeristoa hyväkseen taistelussa Neuvostotasavaltaa vastaan. Kapina alkoi toukokuussa 1918 Tsheljabinskissa. Kesäkuun alussa 1918 tshekkoslovakialaiset joukot val-

loittivat Omskin ja Samaran (nykyinen Kuibyshev), missä muodostettiin Perustavan kokouksen jäsenten komitea, joka julistautui väliaikaiseksi vallanpitäjäksi kapinaan nousseiden joukkojen miehittämällä alueella. Heinäkuun 5 pnä, vähän ennen vasemmistoeserrien kapinaa Moskovassa, tshekkoslovakit valloittivat Ufan. Tilanteen huononeminen Itärintamalla johtui Itärintaman komentajan, vasemmistoeserriä M. A. Muravjovin petturuudesta. Hän yritti heinäkuun 11 pnä päästä sopimukseen tshekkoslovakien kanssa ja saada sotavoimat liikkeelle Moskovaa vastaan vasemmistoeserrien kapinan tukemiseksi, mutta sai surmansa aivan seikkailunsa alussa.

Tshekkoslovakialaisen armeijakunnan kapina kukistettiin lopullisesti vuoden 1919 lopulla Koltshakin kukistamisen yhteydessä.—4.

⁸ Eestissä olleen Englannin sotilaslähetystön edustajan ehdotus Eestin porvarillisen hallituksen kukistamisesta oli luonteeltaan provokatorinen.—7.

⁹ *Bernin Internationaleksi* nimitettiin sosialishovinististen ja keskusta- puolueiden liittoutumaa, joka muodostettiin Bernin konferenssissa vuoden 1919 helmikuussa tarkoituksella herättää henkiin II Internationale. V. I. Lenin arvostelee Bernin Internationalea artikkelissa „III Internationalen tehtävistä” (ks. Teokset, 29. osa, ss. 471—489) ynnä muissa kirjoituksissa.—9.

¹⁰ *Scheidemannilaiset* — Scheidemannin, erään Saksan sosialidemokraattien taantumuksellisimman johtajan kannattajia. Scheidemann osallistui tammikuussa 1919 Berliinin työläisten kapinan kukistamiseen ja helmikuusta kesäkuuhun 1919 johti Saksan porvarillista hallitusta.

„Vorwärts” („Eteenpäin”) — päivälehti, Saksan sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattaja, ilmestyi Berliinissä vuodesta 1891. F. Engels kävi lehden palstoilla taistelua kaikkinaisia opportunistien ilmauksia vastaan. 1890-luvun toiselta puoliskolta lähtien, F. Engelsin kuoleman jälkeen „Vorwärtsin” toimitus oli puolueen oikeistosiiven käsissä ja julkaisi säännöllisesti opportunistien kirjoituksia. Valaisten tendenssimäisesti taistelua opportunistia ja revisionismia vastaan VSOTP:ssa „Vorwärts” kannatti „ekonomisteja” ja puolueemme jakaannuttua — menshevikkejä. Taantumisvuosina „Vorwärtsissa” julkaistiin Trotskin parjausjuttuja, mutta Leninille, bolshevikille ei sen palstoilla annettu tilaisuutta kumota niitä eikä selostaa objektiivisesti puolueessa vallitsevaa asiaintilaa. Ensimmäisen maailmansodan kaudella (1914—1918) „Vorwärtsin” kanta oli sosialishovinistinen; Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen lehti harjoitti neuvostovastaista propagandaa. Ilmestyi Berliinissä vuoteen 1933.—9.

¹¹ *Amerikan kommunistinen puolue* perustettiin syyskuussa 1919. Sen perustana oli Amerikan Sosialistisen puolueen vasemmistosiipi, joka muovautui Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta.—17.

¹² *Kansainvälisten yhteyksien ennallistamiskomitean* muodostivat Ranskan internationalistit tammikuussa 1916. Toukokuussa 1919 Kansainvälisten yhteyksien ennallistamiskomitea muutettiin III Internationalen komiteaksi, joka aloitti agitaation Kommunistiseen Internationalen liittymisen puolesta. Vuoden 1920 lopulla tämä komitea liittyi vastamuodostettuun Ranskan kommunistiseen puolueeseen.

Yhteispuolustuskomitean muodosti syksyllä 1916 ryhmä syndikalisteja, jotka erosivat Kansainvälisten yhteyksien ennallistamiskomiteasta, koska eivät hyväksyneet parlamenttitoimintaa. Toukokuussa 1919 Yhteispuolustuskomitea päätti yhtyä Kommunistiseen Internationalen; tämän Komitean vallankumouksellisimmat ainekset liittyivät III Internationalen komiteaan.— 17.

¹³ „*Internationale*” („L'Internationale”) — Ranskan syndikalistien päivälehti, Yhteispuolustuskomitean äänenkannattaja, ilmestyi Pariisissa 1919.— 17.

¹⁴ *Britannian sosialistinen puolue* (British Socialist Party) perustettiin vuonna 1911 Manchesterissa Sosialidemokraattisen puolueen ja muiden sosialististen ryhmien yhteenliittymisen tuloksena. BSP harjoitti agitaatiota marxismin aatteiden hengessä, se „ei ollut opportunistinen, vaan liberaaleista todella riippumaton” puolue (V. I. Lenin. Teokset, 19. osa, s. 264). Puolueen jäsenmäärän vähälukuisuus sekä puolueen irtautuneisuus joukoista aiheuttivat kuitenkin sen, että puolue oli luonteeltaan hiukan lahkokuntamainen.

Vuosien 1914—1918 imperialistisen maailmansodan kaudella puolueessa alkoi kärkevä taistelu internationalistisen virtauksen (A. Inkpin, Th. Rothstein, J. Maclean, W. Gallacher y.m.) ja Hyndmanin johtaman sosialishovinistisen virtauksen välillä. Internationalistisessa virtauksessa oli epäjohdonmukaisia aineksia, jotka olivat useissa kysymyksissä keskustalaisella kannalla.

Vuoden 1916 helmikuussa ryhmä Britannian sosialistisen puolueen toimihenkilöitä perusti „The Call” nimisen sanomalehden, jolla oli tärkeä osuus internationalistien yhtenäisyyden lujittamisessa. Huhtikuussa 1916 Salfordissa pidetty BSP:n vuosikokous tuomitsi Hyndmanin ja hänen kannattajiensa sosialishovinistisen asenteen, ja he erosivat puolueesta.

Britannian sosialistinen puolue tervehti Lokakuun Suurta sosialistista vallankumousta. BSP:n jäsenet esittivät merkittävää osaa Englannin työtätekevien liikkeessä Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi ulkomaiden interventiolta. Vuonna 1919 enemmistö puolueen paikallisjärjestöistä (98 neljää vastaan) kannatti liittymistä Kommunistiseen Internationalen. Britannian sosialistinen puolue yhdessä Kommunistisen yhtenäisyysryhmän kanssa oli päätekijänä Iso-Britannian kommunistisen puolueen perustamisessa. Vuonna 1920 pidetyssä ensimmäisessä, yhdistävässä edustajakokouksessa suurin osa BSP:n paikallisjärjestöistä liittyi Kommunistiseen puolueeseen.— 17.

¹⁵ *Tehtaanvanhinten komiteat* (Shop Stewards Committees) olivat valinnallisia työväenjärjestöjä, joita oli monilla tuotannonaloilla Englannissa ensimmäisen maailmansodan ajoista lähtien. Lokakuun

Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen Neuvostovaltaa vastaan alkaneen ulkomaisten sotilaallisen intervention kaudella tehtaanvanhinten komiteat toimivat aktiivisesti Neuvosto-Venäjän tukemiseksi. Monet tehtaanvanhinten komiteain toimihenkilöt (W. Gallacher y.m.) liittyivät Englannin kommunistiseen puolueeseen.—17.

- ¹⁶ *Sveitsin sosialistinen puolue* perustettiin v. 1888. Puolueessa oli voimakas vaikutusvalta opportunisteilla, joista ensimmäisen maailmansodan kaudella tuli sosialishovinisteja. Syksyllä 1916 oikeisto erosi puolueesta ja muodosti oman järjestönsä. R. Grimmin johtama puolueen enemmistö asetti keskustalaiselle, sosialipasifistiselle kannalle. Puolueen vasemmistosiiven kanta oli internationalistinen. Sveitsissä olonsa aikana 1914—1917 Leninillä oli yhteys Sveitsin sosialistisen puolueen vasemmiston edustajiin; arvostellessaan heidän virheitään Lenin samalla auttoi heitä asettumaan oikealle kannalle. Venäjällä tapahtuneen Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta sosialistisen puolueen vasemmistosiipi voimistui. Joulukuussa 1920 vasemmistolaiset erosivat sosialistisesta puolueesta ja v. 1921 liittyivät Sveitsin kommunistiseen puolueeseen, joka perustettiin v. 1919.—17.
- ¹⁷ *Spartakistit* — ensimmäisen maailmansodan kaudella, tammikuussa 1916 perustetun „Spartakus” liiton jäseniä. Sodan alussa Saksan vasemmistolaiset sosialidemokraatit muodostivat „Internationale” ryhmän, jota johtivat K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin y.m.; myöhemmin tätä ryhmää alettiin sanoa „Spartakus” liitoksi. Spartakistit harjoittivat joukkojen keskuudessa vallankumouksellista propagandaa imperialistista sotaa vastaan, paljastivat Saksan imperialismiin anastuspolitiikan ja sosialidemokratian johtajien petturuuden. Mutta spartakistit eivät päässeet vapaiksi puolimenshevistisistä virheistä teorian ja politiikan tärkeimmissä kysymyksissä. Saksan vasemmistolaisten virheitä on arvosteltu seuraavissa V. I. Leninin kirjoituksissa: „Juniuksen kirjasen johdosta”, „Marxilaisuuden irvikuvasta ja „imperialistisesta ekonomismista”” (ks. Teokset, 22. osa, ss. 295—310 ja 23. osa, ss. 18—69) y.m. Vuoden 1917 huhtikuussa spartakistit liittyivät keskustalaiseen Saksan riippumattomaan sosialidemokraattiseen puolueeseen säilyttäen siinä organisatorisen itsenäisyytensä. Saksan marraskuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1918 spartakistit erosivat „riippumattomista” ja joulukuussa samana vuonna perustivat Saksan kommunistisen puolueen.—17.
- ¹⁸ „*La Feuille*” („Lehtinen”) — sanomalehti, ilmestyi Genevessä ranskan kielellä elokuusta 1917. Olematta muodollisesti minkään puolueen äänenkannattaja sanomalehti oli itse asiassa II Internationaalin opportunistisella kannalla.—17.
- ¹⁹ Lenin tarkoittaa alustavia neuvotteluja, joita käytiin maaliskuussa 1919 Bullittin kanssa. Englannin ja USA:n hallitukset lähettivät hänet Neuvosto-Venäjälle ottamaan selvää, millä ehdoilla Neuvostohallitus on suostuvainen aloittamaan rauhanneuvottelut. Kohta Bullittin matkustettua pois Neuvosto-Venäjältä Koltshakin onnistui saavuttaa tiettyä menestystä Itärintamalla. Perustuen laskelmansa

Neuvosto-Venäjän tuhoutumiseen Englannin ja USA:n imperialistiset hallitukset kieltäytyivät käymästä neuvotteluja sen kanssa. Toisen maailmansodan jälkeen Bullit esiintyy mitä pahimpana Neuvostoliiton vihollisena ja neuvostoliitonvastaisen sodan lietsojana.— 32.

²⁰ Lenin tarkoittaa lokakuun 5—8 p:nä 1919 Bolognassa pidetyn Italian sosialistisen puolueen XVI kongressin päätöksiä.— 34.

²¹ „*Punainen Lippu*” („*Die Rote Fahne*”) — päivälehti; Saksan kommunistisen puolueen pää-äänenkannattaja; K. Liebknecht ja R. Luxemburg perustivat sen „Spartakus” liiton pää-äänenkannattajaksi. Lehti ilmestyi vuoden 1918 marraskuun 9 p:stä alkaen Berliinissä ja joutui useaan otteeseen Scheidemannin—Nosken hallituksen vainotilojenpiteiden ja ilmestymiskiellojen kohteeksi; fasistien valtaantulon jälkeen v. 1933 lehti lakkautettiin, mutta sitä julkaistiin edelleenkin illegaalisesti. Vuonna 1935 lehden julkaiseminen siirtyi Prahaan (Tšekkoslovakiaan); vuoden 1936 lokakuusta vuoden 1939 syksyyn „*Die Rote Fahne*” julkaistiin Brysselissä (Belgiassa).— 35.

²² *Baselin manifesti*.— Marraskuussa 1912 Baselissa pidettiin kansainvälinen sosialistikongressi (II Internationalen ylimääräinen kongressi), joka oli kutsuttu koolle protestoimaan alkanutta Balkanin sotaa ja valmistettavaa imperialistista maailmansotaa vastaan. Baselin kongressi hyväksyi päätöslauselman (Manifestin), joka kehotti kaikkien maiden sosialisteja „ehkäisemään sodan syyttämisen”. „Proletariaatti katsoo rikokseksi ampua toisiaan”, sanotaan Baselin manifestissa, „kapitalistien liikevoittojen lisäämisen, hallitsijasukujen kunnianhimon tyydyttämisen tai salaisten diplomaattisopimusten täyttämisen takia”. Siinä tapauksessa, jos sota kuitenkin syttyy, „sosialistien velvollisuutena on puuttua asiaan lopettaakseen sodan mahdollisimman pian, käyttäen mitä laajimmin hyväksi sodan aiheuttamaa taloudellista ja poliittista kriisiä nostattaakseen kansan ja jouduttaakseen siten pääoman herruuden luhistumista”.

Kun sitten heinäkuussa 1914 puhkesi imperialistinen maailmansota, niin suurin osa II Internationalen kuuluneiden sosialististen puolueiden johtajista kavalsi sosialismin, ja kieltäytyttyään täyttämästä Baselin päätöslauselmaa asettui omien imperialististen hallitustensa kannalle. Leninin johtamat Venäjän bolshevikit samoin kuin Saksan vasemmistolaiset sosialidemokraatit (K. Liebknecht, R. Luxemburg y.m.) sekä muiden sosialististen puolueiden eräät ryhmät pysyivät uskollisina internationalismin periaatteille ja Baselin manifestin mukaisesti kehittivät omien maitensa työläisiä taistelemaan imperialistista hallitustaan ja imperialistista sotaa vastaan.— 35.

²³ „*Freiheit*” („*Vapaus*”) — päivälehti, Saksan keskustalaisen Riippumattoman sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja; ilmestyi Berliinissä vuoden 1918 marraskuusta vuoden 1922 lokakuuhun.— 36.

²⁴ *Puolueviikko* pidettiin VKP(b):n VIII edustajakokouksen sen päätöksen perusteella, jossa kehoitettiin lisäämään puolueen jäsenmäärää ottamalla puolueeseen työläisiä sekä työläis- ja talonpoikaisnuoria. Ensimmäisen kerran puolueviikko pidettiin Pietarin järjestössä

- elokuun 10—17 p:nä 1919; Moskovan kuvernementtijärjestössä puolueviikko pidettiin syyskuun 20—28 p:nä; Moskovan kaupunkijärjestössä puolueviikko pidettiin lokakuun 8—15 p:nä. Puolueen Keskuskomitean täysistunto teki syyskuun 26 p:nä 1919 päätöksen puolueviikon pitämisestä myös muissa kaupungeissa, maaseudulla sekä armeijassa. Puolueeseen hyväksyttiin yli 200 tuhatta uutta jäsentä.— 46.
- ²⁵ *Puolueen jäsenten uudelleenrekisteröinti* suoritettiin VKP(b):n VIII edustajakokouksen päätöksen perusteella vuoden 1919 toukuusta alkaen syyskuun loppuun mennessä. Uudelleenrekisteröinti muodostui itse asiassa puoluerivien ensimmäiseksi puhdistukseksi.— 46.
- ²⁶ Lenin tarkoittaa Jean Longuet'n, Merrheimin, Jouhaux'n y.m. johtaman ranskalaisten sosialisovittelijain ryhmän petturimaista menettelyä heinäkuun 21 päiväksi 1919 määrätyn kansainvälisen poliittisen lakon yhteydessä. Lakon tunnuksena oli Venäjän ja Unkarin vallankumousten tukeminen sekä vaatimus imperialistien puuttomuudesta Venäjän ja Unkarin asioihin. Jouhaux, Merrheim ja muut Työn yleisjärjestön johtajat asettuivat työläisiä pettääkseen aluksi lakon kannalle, mutta myöhemmin, jo lakon aattona, ehdottivat siirtämään sen tuonemmaksi. Tällä petturinteollaan he tekivät tyhjäksi kansainvälisen lakon ja auttoivat siten imperialistisia hallituksia näiden interventiossa Neuvosto-Venäjää ja Unkaria vastaan.— 69.
- ²⁷ Saksan kommunistisen puolueen kahtiajakaantuminen tapahtui puolueen II edustajakokouksessa, joka pidettiin illegaalisesti lokakuun 20—23 p:nä 1919. Edustajakokouksessa esiintyi „vasemmistolaisen” ryhmä, joka puolusti anarko-syndikalistisia katsomuksia — parlamentin boikotointia, kielteistä suhdetta poliittiseen taisteluun, vaatimusta, että on kieltäydyttävä osallistumasta taantumuksellisten ammattiliittojen toimintaan j.n.e. „Vasemmistolaiset” jäivät vähemmistöksi ja heidät erotettiin puolueen riveistä. He perustivat oman järjestönsä, n.s. Saksan kommunistisen työväenpuolueen, joka sittemmin rappeutui pieneksi vastavallankumoukselliseksi anarko-syndikalistiseksi ryhmäksi.— 71.
- ²⁸ Lenin tarkoittaa K. Marxin kirjettä J. Weydemeyerille maaliskuun 5 p:ltä 1852.— 79.
- ²⁹ Lenin tarkoittaa K. Marxin kirjettä L. Kugelmannelle joulukuun 13 p:ltä 1870 (ks. Marx-Engels, *Ausgewählte Briefe*, Berlin 1953, s. 292).— 81.
- ³⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, Petroskoi 1958, s. 17.— 81.
- ³¹ Lenin tarkoittaa F. Engelsin kirjettä A. Bebelille maaliskuun 18—28 p:ltä 1875 (ks. Marx-Engels, *Ausgewählte Briefe*, Berlin 1953, s. 344).— 82.

- ³² Lenin tarkoittaa F. Engelsin kirjettä A. Bebelille maaliskuun 18—28 piltä 1875 (ks. Marx-Engels, *Ausgewählte Briefe*, Berlin 1953, s. 347).— 83.
- ³³ Ks. F. Engels, *Anti-Dühring*, Kansankulttuuri, Lahti 1951, s. 113.— 83.
- ³⁴ Ks. F. Engels, *Perheen, yksityisomistuksen ja valtion alkuperä* (K. Marx ja F. Engels, *Valitut teokset kahdessa osassa*, II osa, Petroskoi 1959, ss. 286—287).— 84.
- ³⁵ Lenin tarkoittaa Marxin ja Engelsin vv. 1852—1892 esittämiä lausuntoja työväenluokan huippukerroksen porvarillistumisen johdosta. Eräs Engelsin ensimmäisiä lausuntoja tästä kysymyksestä sisältyy hänen Marxille syyskuun 24 p:nä 1852 lähettämään kirjeeseensä. Engelsin myöhempiin lausuntoihin samasta kysymyksestä kuuluu hänen v. 1892 kirjoittama esipuhe kirjansa „Englannin työväenluokan asema” toiseen saksankieliseen painokseen (ks. K. Marx ja F. Engels, *Valitut teokset kahdessa osassa*, II osa, Petroskoi 1959, ss. 363—377).
- Huomattavaa osaa näistä lausunnoista Lenin siteeraa artikkelissaan „Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus” (ks. *Teokset*, 23. osa, ss. 106—108).— 86.
- ³⁶ Lenin tarkoittaa Marxin puhetta, jonka hän piti I Internationalen Haagin kongressissa syyskuussa 1872 ja jossa hän lausui julki mieliteensä englantilaisten työväenjohtajien lahjottavuudesta. Tästä Marxin puheesta Engels tiedotti Sorgelle kirjeissään syyskuun 21 piltä ja lokakuun 5 piltä 1872.—86.
- ³⁷ Yleisvenäläisen TpKK:n valiokunnan valmisteleva ja Neuvostojen V yleisvenäläisen edustajakokouksen heinäkuun 10 p:nä 1918 vahvistama *VSFNT:n Perustuslain 23. pykälä* kuuluu: „Pitäen ohjeenaan koko työväenluokan etuja Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta riistää erinäisiltä henkilöiltä ja ryhmittä oikeudet, joita nämä käyttävät sosialistisen vallankumouksen etujen vastaisesti”.— 88.
- ³⁸ Ks. F. Engels, *Anti-Dühring*, Kansankulttuuri, Lahti 1951, s. 113.— 100.
- ³⁹ Artikkelin jäi kesken.— 101.
- ⁴⁰ „*Bednota*” („Köyhälistö”) — talonpoikia varten julkaistu päivälehti; alkoi ilmestyä maaliskuun 27 p:nä 1918 VKP(b):n KK:n päätöksen mukaisesti „*Derevenskaja Bednota*”, „*Derevenskaja Pravda*” ja „*Soldatskaja Pravda*” („Maaseutuköyhälistö”, „Maaseudun Totuus” ja „*Sotilaan Totuus*”) nimisten lehtien asemesta. „*Bednota*” ilmestyi vuoden 1931 tammikuun 31 päivään saakka, minkä jälkeen se yhdistettiin „*Sotsialistitsheskoje Zemledelie*” („Sosialistinen Maanviljely”) lehden kanssa.— 108.

- ⁴¹ Lenin tarkoittaa Rautatieläisten ammattiliiton yleisvenäläistä toimeenpanevaa komiteaa (Vikzhel), jossa eserrillä ja menshevikkeillä oli suuri enemmistö. Verhoutuen ensi päivinä Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen puolueettomuuden lipulla Vikzhel oli tosiasiasa eräs vastavallankumouksen keskuksista. Vikzhelin käsissä oli rautateiden hallintokoneisto. Venäjän rautateiden virkailijain, rata- ja konepajatyöläisten ylimääräisen edustajakokouksen tammikuussa 1918 tekemän päätöksen mukaan Vikzhel lakkautettiin.— 114.
- ⁴² Lenin kirjoitti kirjeen „*Turkestanin kommunistitovereille*” sen yhteydessä, kun Turkestanin lähetettiin lokakuussa 1919 Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston Turkestanin asiain komissio. Komission tehtävänä oli oikoa paikallisten työntekijäin virheitä, joita nämä olivat tehneet kansallisuuspolitiikan toteuttamisessa Turkestanissa.
- Jo ennen komission lähettämistä VKP(b):n Keskuskomitea oli antanut Turkestanin johtaville työntekijöille ohjeita heidän virheitensä korjaamisen välttämättömyydestä. Kysymystä paikallisen väestön mukaansaamisesta valtiolliseen toimintaan tähdennettiin erityisesti Turkestanin hallitukselle heinäkuun 12 p:nä 1919 lähetetyssä VKP(b):n radiosanomassa.
- Leninin kirje käsiteltiin Turkestanin kommunistisen puolueen V:ssä aluepiirin yleisessä puoluekonferenssissa tammikuussa 1920. Konferenssi lähetti Leninille kirjeen, jossa lupasi korjata tehdyt virheet yhteistyössä Yleisvenäläisen TpKK:n ja KKN:n komission kanssa.— 122.
- ⁴³ *Puolustusneuvosto* (Työläisten ja Talonpoikien Puolustusneuvosto) muodostettiin Yleisvenäläisen TpKK:n päätöksellä marraskuun 30 p:nä 1918 johtamaan Neuvostotasavallan puolustusta. Tällä päätöksellä Puolustusneuvoston tehtäväksi annettiin toteuttaa elämässä YTpKK:n syyskuun 2 p:nä 1918 antamaa dekreettiä, jolla Neuvostotasavalta julistettiin sotaleiriksi, ja saattaa voimaan sotatilaa vastaava järjestys elintarvikevarustelussa ja kulkulaitoksessa sekä myös sotateollisuudessa. Puolustusneuvostolla oli kaikki valtuudet maan voimien ja varojen liikekannalle panemiseksi maanpuolustuksen etuja silmälläpitäen. Puolustusneuvosto johti täydennysjoukkojen lähettämistä rintamalle, aseistus-, muonitus- ja varusteluhoitoa. Puolustusneuvoston johdossa oli V. I. Lenin.
- Sen jälkeen kun tärkeimmät rintamat oli likvidoitu, Puolustusneuvosto reorganisoitiin huhtikuun alussa 1920 Työ- ja Puolustusneuvostoksi. Kansalaissodan päätyttyä Työ- ja Puolustusneuvosto toimi Neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen joulukuun 29 p:nä 1920 tekemän päätöksen mukaisesti Kansankomissaarien Neuvoston valiokunnan oikeuksin vuoden 1936 loppuun asti.— 122.
- ⁴⁴ *Maaseudun puolueetyölle omistettu I yleisvenäläinen neuvottelukokous* pidettiin Moskovassa marraskuun 16—19 p:nä 1919. Neuvottelukokoukseen osallistui 99 edustajaa kuvernementtien, ujesien ja volostien puoluekomiteoista. Lenin puhui neuvottelukokouksen

kolmantena työskentelypäivänä; puheensa alussa Lenin onnitteli kokouksen osanottajia sen johdosta, että Punaisen Armeijan joukot olivat vapauttaneet Kurskin kaupungin.— 127.

⁴⁵ *Idän kansojen kommunististen järjestöjen II yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa marraskuun 22 — joulukuun 3 pnä 1919. Edustajakokouksen aattona, marraskuun 21 pnä, pidettiin Leninin toimiessa puheenjohtajana alustava neuvottelu, johon osallistui puolueen KK:n jäsenet ja ryhmä kokouksen edustajia. Edustajakokouksessa oli läsnä lähes 80 osanottajaa — Turkestanin, Azerbaidzhanin, Hivan, Buharan, Kirgisian, Tatarian, Tshuvashian, Bashkirian, Kaukasian y.m. muhamettilaisten kommunististen järjestöjen edustajaa. V. I. Lenin teki selostuksen nykyisestä tilanteesta edustajakokouksen ensimmäisenä työskentelypäivänä.

Edustajakokous kuuli ja käsitteli Idän kansojen kommunististen järjestöjen Keskustoimikunnan toimintaselostuksen, valitsi uuden toimikunnan ja hahmotteli Idässä suoritettavan puolue- ja neuvostotyön tehtävät.— 135.

⁴⁶ Leninin kirjoittama „*Ukrainan Neuvostovaltaa koskeva VKP(b):n Keskuskomitean päätösehdotus*” hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Politbyroon istunnossa marraskuun 21 pnä 1919 päätösehdotuksen pohjaksi ja siirrettiin lopullisen sanamuodon viimeistelyä varten valiokuntaan. Kun valiokunta oli tehnyt päätösehdotuksen sanamuotoon korjauksensa ja siihen oli lisätty Leninin ehdottama 2. pykälä, se vahvistettiin VKP(b):n KK:n täysistunnossa marraskuun 29 pnä 1919 ja julkaistiin. VKP(b):n VIII yleisvenäläinen konferenssi vahvisti KK:n päätöslauselman joulukuun 3 pnä 1919.— 148.

⁴⁷ *Sotavoimien yhdistämistä koskeva päätöslauselma toukokuun 18 pttä 1919* hyväksyttiin Ukrainan SNT:n Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa. Päätöslauselmassa asetettiin tehtäväksi Neuvostotasavaltojen kaikkien voimien yhdistäminen Neuvostovallan vihollisia vastaan käytävää aseellista taistelua varten ja kaikkien sitä varten tarvittavien aineellisten varojen keskittäminen yhden keskuksen käsiin; samanlaiset ehdotukset tehtiin Latvian, Liettuan ja Valko-Venäjän Neuvostohallituksille.

Näiden ehdotusten mukaisesti julkaistiin kesäkuun 1 pnä 1919 Yleisvenäläinen TpKK:n asetus „*Venäjän, Ukrainan, Latvian, Liettuan ja Valko-Venäjän Neuvostotasavaltojen yhteenliittämisestä maailman imperialismia vastaan käytävää taistelua varten*”. Asetuksessa viitattiin siihen, että kaikkien edellä mainittujen tasavaltujen sotilaallinen liitto on tarpeen Neuvostovallan vihollisten torjumiseksi. Yleisvenäläinen TpKK totesi välttämättömäksi suorittaa Neuvostotasavaltojen sotilaallisen organisaation ja sotilasjohdon yhdistäminen sekä myös keskittää kansantalouden perusalojen johto yhteisten johtaelinten käsiin.— 148.

⁴⁸ *VKP(b):n VIII yleisvenäläinen konferenssi* pidettiin Moskovassa joulukuun 2—4 pnä 1919. Konferenssissa oli läsnä 45 päätösvaltaista ja 73 neuvottelevan äänioikeuden omaavaa edustajaa. Konferenssin päiväjärjestys: 1. KK:n selostus (poliittinen ja organisaatiokysymyksiä koskeva); 2. Selostus kansainvälisestä tilanteesta; 3. Neuvosto

jen VII yleisvenäläisen edustajakokouksen päiväjärjestykseen kuuluvat kysymykset; 4. Ukrainan Neuvostovallasta; 5. Puolueen säännöistä; 6. Uusista puolueen jäsenistä.

Konferenssi alkoi V. I. Leninin avajaispuheella. Toisessa istunnossa Lenin esitti KK:n poliittisen selostuksen ja loppulausunnan selostuksen johdosta. Lenin valmisti päätöslauselmaehdotuksen kansainvälistä poliittikkaa koskevasta kysymyksestä (ks. tätä osaa, ss. 176—177). Kolmannessa ja neljännessä istunnossa Lenin piti puheen Ukrainan Neuvostovallasta ja esitti loppulausunnan tästä kysymyksestä. Konferenssi hyväksyi VKP(b):n VIII edustajakokouksen päätöksen mukaisesti uudet puolueen säännöt.— 151.

49 „*L'Humanité*” („Ihmiskunta”) — päivälehti, jonka J. Jaurès perusti vuonna 1904 Ranskan sosialistisen puolueen äänenkannattajaksi. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli Ranskan sosialistisen puolueen äärioikeiston käsissä ja sen kanta oli sosialishovinistinen. Pian sen jälkeen kun sosialistinen puolue jakautui kahtia Tours'in kongressissa (joulukuu 1920) ja kun perustettiin Ranskan kommunistinen puolue, lehdestä tuli viimeksi mainitun äänenkannattaja. Lehti ilmestyy nykyään Pariisissa Ranskan kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajana.— 156.

50 „*Ohjekirjelmän VKP:n kuvernementti-, ujesti- ja volostikomiteoille maaseututyöstä*” laati alustavasti VKP(b):n VIII maaseututyön osasto. Maaseudun puolueetyölle omistettu I yleisvenäläinen neuvotelukokous hyväksyi luonnoksen vähäisin muutoksin.— 176.

51 Lenin laati tämän päätöslauselmaehdotuksen kansainvälistä poliittikkaa koskevasta kysymyksestä VKP(b):n VIII yleisvenäläisen konferenssin istunnossa joulukuun 2 p:nä 1919. Konferenssi hyväksyi päätöslauselmaehdotuksen vähäisin korjauksin, sitten Lenin esitti sen joulukuun 5 p:nä selostuksessaan Neuvostojen VII yleisvenäläiselle edustajakokoukselle (ks. tätä osaa, ss. 217—218), ja edustajakokous hyväksyi sen yksimielisesti rauhantarjoukseksi ententevalloille. Edustajakokouksen päätöslauselma julkaistiin sanomalehdissä joulukuun 6 p:nä 1919.

Edustajakokouksen rauhantarjous lähetettiin ententevaltojen edustajille joulukuun 10 p:nä 1919. Englannin, Ranskan, Yhdysvaltojen ja Italian hallitukset kieltäytyivät käsittelemästä sanottua ehdotusta.— 176.

52 *Borotbalaiset* olivat ukrainalaisia vasemmistoeserriä, jotka olivat muodostaneet toukokuussa 1918 itsenäisen puolueen. Nimensä borotbalaiset saivat puolueensa pää-äänenkannattajan „Borotba” („Taistelu”) nimisen lehden mukaan. Sen johdosta, että bolshevikien vaikutus Ukrainan talonpoikaisjoukkoihin voimistui, borotbalaisten oli maaliskuussa 1920 pakko laskea puolueensa hajalle ja yhdistyä Ukrainan kommunistiseen (bolshevikkien) puolueeseen. Ukrainan KP(b):n IV konferenssi teki päätöksen borotbalaisten ottamisesta puolueeseen, tällöin kaikki uusina jäseninä puolueeseen otetut joutuivat käymään läpi uudestirekisteröinnin.— 178.

- ⁵³ *Maanviljelyskommunien ja maatalousarttelien I edustajakokous* kutsuttiin koolle Maatalouden kansankomissariaatin toimesta ja pidettiin joulukuun 3—10 p:nä 1919 Moskovassa. Edustajakokouksessa oli läsnä 140 edustajaa, joista 93 oli kommunisteja. Lenin puhui edustajakokouksen toisena työskentelypäivänä. Edustajakokous hyväksyi Yleisvenäläisen tuotannollisten maataloustyökollektiivien (kommunien ja arttelien) liiton säännöt, jotka Maatalouden kansankomissariaatti sitten vahvisti.— 180.
- ⁵⁴ *Miljardirahasto* perustettiin Kansankomissaarien Neuvoston marraskuun 2 p:nä 1918 antaman asetuksen mukaisesti „tarkoituksessa parantaa ja kehittää maataloutta ja reorganisoida se pikaisesti sosialistiselta pohjalta”. Tästä rahastosta annettiin avustuksia ja lainoja maatalouskommuneille, työosuuskunnille ja maalaisyhdykskunnille tai -ryhmille sillä ehdolla, että viimeksi mainitut siirtyvät kollektiiviseen maanviljelyyn.— 180.
- ⁵⁵ Yleisvenäläinen TpKK hyväksyi „Asetuksen sosialistisesta maanjärjestelystä ja toimenpiteistä sosialistiseen maanviljelyyn siirtymiseksi” helmikuussa 1919. Lenin osallistui välittömästi asetuksen laadintaan ja sen sanamuodon viimeistelyyn. „Asetuksessa” suunniteltiin joukko käytännöllisiä toimenpiteitä maatalouden uudelleenjärjestämiseksi sosialistiselta pohjalta, maatalouden tuottavuuden kohottamiseksi ja kylvöalojen laajentamiseksi.— 180.
- ⁵⁶ *Neuvostojen VII yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin 5—9 p:nä joulukuuta 1919 Moskovassa. Edustajakokouksessa oli läsnä 1 366 edustajaa, heistä 1 278 kommunistia. Edustajakokouksen päiväjärjestys sisälsi seuraavat kysymykset: 1. Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston selostus; 2. Sotatilanne; 3. Kommunistisesta Internationalaista; 4. Elintarviketilanne; 5. Polttoainekysymys; 6. Neuvostorakennustyö keskuksessa ja maaseudulla; 7. Yleisvenäläisen TpKK:n vaalit.
Lenin esitti edustajakokouksen avajaispäivänä Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston selostuksen, seuraavana päivänä loppulausunnon selostuksen johdosta; joulukuun 8 p:nä hän piti puheen edustajakokouksen organisaatiovaliokunnassa ja viimeisenä kokouspäivänä päättäjäispuheen.— 191.
- ⁵⁷ Saksan hallitus katkaisi diplomaattiset suhteet VSFNT:hen marraskuun 5 p:nä 1918 ja karkotti neuvostolaisen lähetystön Berliinistä esittäen vaiheellisen verukkeen, että viralliset neuvostoedustajat muka harjoittivat agitaatiota Saksan valtion laitoksia vastaan. Saksan ja VSFNT:n väliset diplomaattiset suhteet palautuivat ennalleen vasta v. 1922.— 197.
- ⁵⁸ Lenin tarkoittaa Pietarissa marraskuussa 1919 paljastettua suurta vastavallankumouksellista salaliittoa. Salaliiton johdossa oli Judenitshin kanssa yhteydessä ollut ja Ententen rahoittama valkokaartilaisjärjestö. Siihen kuului tsaarivallan korkeita virkamiehiä, tsarin armeijan kenraaleja sekä amiraaleja, Punaiseen Armeijaan sotilas-spesialisteina soluttautuneita vastavallankumouksellisia, kadettipuolueen ja valkokaartilaisen vakoilujärjestön „Kansallisen keskuksen”

jäseniä sekä myös eserrä- ja menshevikkipuolueita lähellä olleita henkilöitä. Tämän vastavallankumouksellisen järjestön tarkoituksena oli valmistella kapinaa, jonka oli määrä alkaa Pietarissa Judenitshin lähestyessä kaupunkia. Salaliitto paljastettiin ja likvidoitiin.— 222.

⁵⁹ *Organisaatiovaliokunta* eli neuvostorakennustyön valiokunta muodostettiin Neuvostojen VII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa käsittelemään niitä muutoksia, joita oli tapahtunut neuvostorakennustyön käytännössä sen jälkeen, kun Neuvostojen V edustajakokous oli hyväksynyt VSFNT:n Perustuslain kesäkuussa 1918. Leninin pidettyä puheensa valiokunnan istunnossa otettiin perustaksi neuvostorakennustyötä koskeva päätöslauselma, jonka VKP(b):n VIII yleisvenäläinen konferenssi oli aikaisemmin hyväksynyt.— 230.

⁶⁰ Lenin tarkoittaa K. Marxin sanoja hänen joulukuun 13 p:nä 1870 L. Kugelmannille lähettämästään kirjeestä.— 247.

⁶¹ Ks. K. Marx. „Louis Bonaparten brumairekuun kahdeksastoista” ja „Kansalaissota Ranskassa” (K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, Petroskoi 1958, ss. 278—279 ja 422—424).— 251.

⁶² Tarkoitetaan Suomessa puhjennutta proletaarista vallankumousta, joka alkoi tammikuussa 1918 maan eteläisissä, teollistuneissa osissa ja jonka Suomen porvaristo kukisti. Porvarillisen hallituksen onnistui muuttaa suurtilallisten ja vauraiden maanviljelijäin asuttama Pohjois-Suomi vastavallankumouksen ponnahtuslaudaksi ja muodostaa valkoinen armeija. Porvarihallitus itse sytytti kansalaissodan ryhtymällä eri puolilla maata hyökkäyksiin Punaisen kaartin osastoja vastaan. Suomen työläiset ja heidän perustamansa Punainen kaarti taistelivat sankarillisesti, mutta Suomen sosialidemokraattisen puolueen oikeistosiiven petturimainen taktiikka heikensi heidän vastustuskykyään, eikä Suomessa silloin vielä ollut vallankumouksellista proletaarista puoluetta. Suomen valkokaartilaiden ja Saksan armeijan joukko-osastojen yhdistetyin voimin proletaarinen vallankumous kukistettiin julmasti huhti- ja toukokuussa 1918. Suomessa alkoi valkoinen terrori; kymmeniä tuhansia vallankumouksellisia työläisiä teloitettiin.— 260.

⁶³ Tervehdys, jonka Lenin oli osoittanut „Meidän vaihdollemme”, lähetettiin Pietarin kuvernementin nuorisolle Pietarin nuorisoliittojärjestön viettämän „nuorisson viikon” johdosta.— 264.

⁶⁴ VKP(b):n Moskovan kaupunkikonferenssi pidettiin joulukuun 20—21 p:nä 1919. Konferenssissa käsiteltiin seuraavia kysymyksiä: 1. Yleisvenäläisestä puoluekonferenssista; 2. Polttoainetilanteesta; 3. Talkootoiminnasta; 4. Pilkkukuume-epidemiasta ja toimenpiteistä sen torjumiseksi; 5. Moskovan elintarviketilanteesta; 6. Yleisestä sotilasopetuksesta erikoiskomennuskunnissa. Talkootoiminnasta tehdyn Leninin alustuksen johdosta hyväksyttiin päätöslauselma, jossa tähdennettiin talkootöiden valtavaa merkitystä ensi askeleena kommunismin käytännöllisen toteuttamisen tiellä.— 271.

- ⁶⁵ Kirjoituksen „*Venäjän kielen puhdistamisesta*” Lenin on kirjoittanut v. 1919 tai 1920.— 286.
- ⁶⁶ Kysymys on Työläis- ja talonpoikaisinspektion perustamista koskevasta ohjekirjelmästä, jonka VKP(b):n KK:n Poliittinen byroo hyväksyi Leninin ehdotuksesta tammikuun 23 p:nä 1920. KK:n ohjekirjelmän ja tässä J. V. Stalinille osoitetussa kirjeessä esitettyjen Leninin ohjeiden perusteella laadittiin „Asetus Työläis- ja talonpoikaisinspektiosta”, jonka Yleisvenäläinen TpKK VII kokoonpanosaan sitten vahvisti ensimmäisellä istuntokaudellaan helmikuun 7 p:nä 1920.— 288.
- ⁶⁷ Lenin kirjoitti „*Päätösehdotukset ja ohjeet osuustoiminnasta*” osuustoimintakysymykselle omistetun neuvottelukokouksen aikana. Neuvottelukokous pidettiin tammikuun 26 p:nä 1920 Leninin toimiessa puheenjohtajana. Leninin ohjeiden nojalla neuvottelukokous teki päätöksen, joka muodosti perustan Kansankomissaarien Neuvoston tammikuun 27 p:nä 1920 antamalle asetukselle kaikkien osuustoimintajärjestöjen yhdistämisestä ja Kansankomissaarien Neuvoston samana päivänä tekemälle päätökselle Osuustoimintakokousten neuvoston hajottamisesta.— 295.
- ⁶⁸ *Kansantalousneuvostojen III yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa 23—29 p:nä tammikuuta 1920. Edustajakokouksen päiväjärjestys sisälsi seuraavat kysymykset: Neuvosto-Venäjän taloudellinen tilanne; sotateollisuus ja Punaisen Armeijan huolto; talouselämän hallinnon järjestäminen; työn järjestäminen; yleinen työvelvollisuus; kulkulaitoksen nykyinen tila; polttoainekysymys y.m. Lenin piti puheensa edustajakokouksen täysistunnossa tammikuun 27 p:nä.— 297.
- ⁶⁹ *Yleisvenäläisen TpKK:n VII kokoonpanon ensimmäinen istuntokausi* oli helmikuun 2—7 p:nä 1920. Istuntokaudella hyväksyttiin päätökset: yleisen työvelvollisuuden soveltamisjärjestyksestä, Venäjän sähköistämisestä, yleisestä väestölaskennasta, Työläis- ja talonpoikaisinspektiosta y.m. Istuntokaudella tehtiin päätös erityisen valiokunnan muodostamisesta Yleisvenäläisen TpKK:n Puhemiehistön yhteyteen käsittelemään VSFNT:n federatiiviseen rakenteeseen liittyviä kysymyksiä. Yleisvenäläinen TpKK hyväksyi Puolan kansalle osoitetun vetoumuksen ja ratifioi Eestin kanssa solmitun rauhansopimuksen.— 303.
- ⁷⁰ Lenin luki pääkaupungin lehdistä tammikuun 18 p:nä 1920 julkaistun uutisen ententemaiden hallitusten päätöksestä lopettaa Neuvosto-Venäjän saarto ja sallia kaupankäynti Venäjän kanssa. Uutisessa tähdennettiin, että sanottu päätös „ei missään tapauksessa merkitse muutosta liittoutuneiden politiikassa Neuvostohallitukseen nähden”.— 304.
- ⁷¹ Leninin mainitsemat asiakirjat oli saatu Neuvostovallan puolelle siirtyneeltä valkokaartilaisupseeri Oleinikovilta. Hänen oli määrä-

kuljettaa sanotut asiakirjat Pariisista S. D. Sazonovilta Ruotsin kautta Judenitshille.

Asiakirjoissa mainitut henkilöt: Sazonov — tsaarihallituksen ja Koltshakin hallituksen ulkoministeri, Koltshakin ja Denikinin edustaja Pariisissa; Gulkevitsh — Koltshakin Ruotsin-lähettiläs; Bahmetev — Koltshakin Washingtonin-suurlähettiläs; Sukin — Omskin ulkoasiainministeriön johtaja; Sablin — Koltshakin asiainhoitaja Lontoossa; Knox — kenraali, Englannin hallituksen edustaja Koltshakin luona. — 308.

- ⁷² Tässä on puhe neuvotteluista, joita Punainen Risti kävi sotavankien vaihdosta, pakolaisten kotiuttamisesta j.n.e. — 311.
- ⁷³ Lenin tarkoittaa Puolan hallitukselle ja Puolan kansalle osoitettua VSFNT:n Kansankomissaarien Neuvoston julkilausumaa, joka julkaistiin pääkaupungin lehdissä tammikuun 30 p:nä 1920. Sen lisäksi Yleisvenäläisen TpKK:n VII kokoonpanon ensimmäisellä istuntokaudella hyväksyttiin helmikuun 2 p:nä Yleisvenäläisen TpKK:n vetoamus Puolan kansalle. Vetoamuksessa paljastettiin imperialististen valtioiden parhaavat väitteet, että Neuvosto-Venäjä muka hautoo valloitusaikeita Puolaan nähden, ja tähdennettiin Neuvostohallituksen johdonmukaista pyrkimystä rauhaan ja ystävällisten, hyvien naapurisuhteiden luomiseen riippumattoman Puolan kanssa. — 312.
- ⁷⁴ *Bashkirian Autonominen Neuvostotasavalta* muodostettiin Keskusneuvostovallan ja Bashkirian hallituksen kesken tehdyn autonomista Neuvosto-Bashkiriasta koskevan sopimuksen tuloksena. Sopimuksen allekirjoitti Lenin ja se julkaistiin sanomalehdissä maaliskuun 23 p:nä 1919. Sanotun sopimuksen mukaan Bashkirian tasavalta liittyi VSFNT:hen sen federatiivisena osana. — 313.
- ⁷⁵ *Tatarian Autonominen Neuvostotasavalta* muodostettiin toukokuun 27 p:nä 1920. Tasavallan perustamista koskeva Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston dekreetti oli Leninin ja Kalininin allekirjoittama. — 313.
- ⁷⁶ Lenin tarkoittaa tässä niitä monia hallituksen päätöksiä, joiden tarkoituksena oli taloudellisen rappiotilan torjuminen ja kansantalouden jälleenrakentaminen. Kansankomissaarien Neuvostossa tehtiin tammikuun 13 p:nä 1920 päätös III armeijan siirtämisestä Uralilla työn rintamalle, samalla kun se sai uuden nimen — I vallankumouksellinen työarmeija. Ukrainan työarmeijan neuvostoa koskeva asetus hyväksyttiin tammikuun 20 p:nä 1920 VSFNT:n Kansankomissaarien Neuvostossa yhteisymmärryksessä Yleisukrainalaisen vallankumoukskomitean kanssa. Päätös tasavallan Reserviarmeijan voimien ja kaluston käyttämisestä rautatiekuljetusten parantamiseksi Moskovan—Kazanin radalla tehtiin Puolustusneuvostossa tammikuun 23 p:nä 1920. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi tammikuun 29 p:nä 1920 päätöksen yleisen työvelvollisuuden soveltamisjärjestyksestä sekä yleistä työvelvollisuutta toteuttavien komiteoiden ohje-säännön. — 321.

- ⁷⁷ Lenin kirjoitti „*Luonnoksen (eli teesit) VKP:n vastaukseksi Saksan riippumattoman sos.-dem. puolueen kirjeeseen*” vastaukseksi Saksan riippumattoman sos.-dem. puolueen tarjoukseen ryhtyä neuvottelemaan edoista, joilla tämä olisi voinut liittyä Kommunistiseen Internationalen.— 325.
- ⁷⁸ Lenin tarkoittaa Yleisvenäläisen TpKK:n VII kokoonpanon ensimmäisellä istuntokaudella hyväksytyä asetusta Työläis- ja talonpoikaisinspektiosta.— 339.
- ⁷⁹ „*Le Populaire'n*” („Kansan Lehden”) perustivat v. 1916 ranskalaiset keskustalaiset sosialistit; ilmestyi alussa Limoges'issa, vuoden 1917 heinäkuusta Pariisissa. Sen jälkeen kun Ranskan sosialistinen puolue hajosi Tours'in edustajakokouksessa joulukuussa 1920 ja muodostettiin Ranskan kommunistinen puolue, „*Le Populaire*” lehdestä tuli vuodesta 1921 alkaen opportunistisen Ranskan sosialistisen puolueen virallinen äänenkannattaja. Nykyään lehti on oikeisto-sosialistien käsissä.— 340.
- ⁸⁰ „*Internationalen uudestijärjestämisvaliokunnan*” perustivat vuoden 1919 lopulla Ranskan sosialistisen puolueen keskustalaiset ainekset J. Longuet'n ja P. Faure'in johdolla.— 340.
- ⁸¹ „*La Vie Ouvrière*” („Työväen Elämä”) — sanomalehti, Ranskan valankumouksellisten syndikalistien kerran viikossa ilmestynyt äänenkannattaja; ilmestyi Pariisissa vuoden 1919 huhtikuusta vuoteen 1939, jolloin se lakkautettiin. Lehteä alettiin julkaista uudestaan v. 1944. Nykyään „*La Vie Ouvrière*” on Ranskan työväenluokan ammattijärjestön — Työn yleisjärjestön äänenkannattaja.— 340.
- ⁸² „*Kommunistinen Internationale*” („Kommunistitsheski Internatsional”) — aikakauslehti, Kommunistisen Internationalen Toimeenpanevan komitean äänenkannattaja; ilmestyi toukokuun 1 päivästä 1919 kesäkuuhun 1943.— 340.
- ⁸³ „*Avantii*” („Eteenpäin”) — päivälehti, Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattaja; perustettiin joulukuussa 1896. Lehteä julkaisiin samanaikaisesti Roomassa, Milanossa ja Torinossa. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) „*Avantii*” oli epäjohdonmukaisesti internationalismin kannalla eikä katkaisut yhteyksiään reformisteihin. Lehti ilmestyy nykyään Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattajana.— 340.
- ⁸⁴ *Unkarin neuvostotasavalta* oli olemassa maaliskuun 21 päivästä elokuuhun 1919.— 342.
- ⁸⁵ „*Die Rote Fahne*” („Punainen Lippu”) — sanomalehti, Itävallan kommunistisen puolueen Pää-äänenkannattaja; ilmestyi Wienissä vuoden 1918 marraskuusta. Ensin nimellä „*Der Weckruf*” („Herätys huuto”); vuoden 1919 tammikuusta — „*Die Soziale Revolution*” („Sosialistinen Vallankumous”); vuoden 1919 heinäkuusta — „*Die Rote Fahne*”. Vuodesta 1933 „*Die Rote Fahne*” lehteä jouduttiin julkaisemaan illegaalisesti. Vuoden 1945 elokuusta se on Itävallan

kommunistisen puolueen Pää-äänenkannattaja ja ilmestyy nimellä „Österreichische Volksstimme” („Itävallan Kansan Ääni”).— 342.

- ⁸⁶ „La Bataille” („Taistelu”)— sanomalehti, Ranskan anarko-syndikaalisten äänenkannattaja; alkoi ilmestyä Pariisissa vuoden 1915 marraskuusta. Ensimmäisen maailmansodan aikana sekä sodanjälkeisellä kaudella lehden kanta oli shovinistinen.— 343.
- ⁸⁷ Lenin tarkoittaa Wagnerin sanoja Goethen tragediasta „Faust”:
 „Ei, toista on, kun aatteen siivin entää
 lehdestä lehteen läpi kirjain saati!”
 (Ks. Goethe. „Faust”. Valtion kustannusliike Kirja, Petroskoi, 1936, s. 44).— 349.
- ⁸⁸ Kysymykset esitti Leninille radioitse amerikkalaisen porvarillisen „New York Evening Journal” lehden („New Yorkin Iltalehden”) Berliinissä oleva edustaja. Leninin vastauksen teksti tiedotettiin radiosanomana Berliiniin, mistä se välitettiin New Yorkiin helmikuun 21 p:nä 1920. Saman päivän iltana Leninin vastaus julkaistiin „New York Evening Journal” lehdessä. Saksan kommunistinen ja sosialistinen lehdistö myös julkaisi Leninin radiosanomana.— 353.
- ⁸⁹ Lontoolaisen vanhoillisen „Daily Express” lehden Kööpenhaminan erikoiskirjeenvaihtaja kääntyi Leninin puoleen pyytäen vastaamaan neljään kysymykseen. Leninin vastaus saatiin Kööpenhaminaan helmikuun 22 päivänä ja seuraavana päivänä julkaistiin „Daily Express” lehdessä.— 356.
- ⁹⁰ Lenin tarkoittaa A. Bogdanovin y.m. marxisminvastaisia katsantokantoja. „Proletaarisen kulttuurin” varjolla nämä levittivät taantumuksellisia porvarillisia katsomuksia filosofiassa (machilaisuus) ja turmeltunutta makua taiteen alalla (futurismi). Bogdanov ja hänen kannattajansa kielsivät Kommunistisen puolueen ja Neuvostovaltion johtavan osuuden kulttuurityössä ja eristivät neuvostokulttuurin kehittämisen sosialistisen rakennustyön yleisistä tehtävistä; he eivät pitäneet välttämättömänä sitä, että proletariaatti käyttää hyväkseen entisajoilta saadun kulttuuriperinnön parhaimpia saavutuksia. Lenin vastusti jyrkästi Bogdanovin yrityksiä juurruttaa marxisminvastaisia, porvarillisia teoriapahasia „Proletkultin” järjestöihin; joulukuun 1 p:nä 1920 „Pravdassa” julkaistussa kirjeessään „Proletkultista” VKP(b):n Keskuskomitea tuomitsi nämä vahingolliset teoriapahaset. Vuodesta 1922 lähtien „Proletkultin” järjestöt alkoivat hajaantua.— 366.
- ⁹¹ Lenin tarkoittaa dekreettiä rauhasta, jonka hyväksyi työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen II Yleisvenäläinen edustajakokous lokakuun 26 p:nä (marraskuun 8 p:nä) 1917 (ks. Teokset, 26. osa, ss. 231—234).— 371.
- ⁹² Lenin tarkoittaa sanomalehtiä, joita VKP(b):n ulkomaalaisryhmät julkaisivat vuosina 1918—1919 englannin, saksan ja ranskan kielellä interventiojoukkojen ja sotavankien keskuuteen levittämistä varten.

- Englannin kielellä ilmestyi „The Call” („Kutsu”), jota levitettiin Pohjoisrintamalla. Saksan kielellä ilmestyi kaksi julkaisua: „Der Völkerfriede” („Kansojen Rauha”) ja „Weltrevolution” („Maailmanvallankumous”). Kumpaakin julkaisua levitettiin saksalaisten sotavankien keskuuteen Ukrainassa. Ranskan kielellä ilmestyi viikkolehti „La Lanterne” („Lyhty”), jota levitettiin Venäjän eteläosissa.— 373.
- ⁹³ Lenin tarkoittaa Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä joulukuun 18 (31) päivältä 1917 Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta. Lenin antoi tämän dekreetin henkilökohtaisesti Svinhufvudille, Suomen porvarillisen hallituksen päämiehelle. Dekreetti Suomen itsenäisyydestä vahvistettiin Yleisvenäläisen TpKK:n istunnossa joulukuun 22 p:nä 1917 (tammikuun 4 p:nä 1918).— 376.
- ⁹⁴ Lenin tarkoittaa monarkistien sotilaallisen vallankaappauksen valmistelua Saksassa. Tämän vallankaappauksen, niin sanotun „Kapp-Putschin”, suoritti saksalainen taantumuksellinen sotilasjunta Kappin johdolla. Salaliittolaiset valmistautuivat vallankaappaukseen sosialidemokraattisen hallituksen suhtautuessa siihen ilmeisen suopeasti. Maaliskuun 13 p:nä 1920 salaliittolaiset marssivat sotilaalliset joukko-osastonsa Berliiniin ja kohtaamatta vastarintaa hallituksen taholta julistivat hallituksen kukistetuksi ja muodostivat uuden hallituksen. Berliinin työläiset vastasivat vallankaappaukseen yleislakolla. Maaliskuun 17 päivänä Kappin hallitus luhistui työläisten painostuksesta; valtaan tulivat jälleen sosialidemokraatit, jotka ryhtyivät rankaisutoimenpiteisiin työläisiä vastaan.— 381.
- ⁹⁵ VKP(b):n IX edustajakokouksen työjärjestys julkaistiin helmikuun 11 p:nä 1920 „Pravda” lehden 30. numerossa.— 391.
- ⁹⁶ Moskovan Neuvoston edustajaksi Leninin valitsi helmikuussa 1920 kaksi järjestöä: Valtion kondiittoritehdas № 3 (nykyään „Bolshevik” tehdas) ja Nikolain rautatien Hovrinon aseman työläiset ja toimihenkilöt.— 398.
- ⁹⁷ Lenin tarkoittaa puolueen IX edustajakokoukselle esitettyjä VKP(b):n KK:n teesejä „Taloudellisen rakennustyön lähimmät tehtävät”.— 416.
- ⁹⁸ J. M. Sverdlovin kuoleman vuosipäivänä pidettiin Suuressa teatterissa surujuhlaistunto, jossa olivat läsnä VKP(b):n KK:n, Yleisvenäläisen TpKK:n ja Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston jäsenet ynnä muiden järjestöjen edustajat. V. I. Lenin piti VKP(b):n Keskuskomitean nimessä J. M. Sverdlovin muistolle omistetun puheen.— 422.
- ⁹⁹ Puheet „Työstä kulkulaitoksen hyväksi” ja „Työkurista” Lenin piti maaliskuun lopulla 1920. Leninin puheiden oton äänilevyille järjesti Tsentropetshat (Yleisvenäläisen TpKK:n yhteydessä toiminut painotuotteiden varustelun ja niiden levitystyön keskus). Kolmen vuoden aikana (1919—1921) otettiin levyille 13 Leninin puhetta.— 423.
- ¹⁰⁰ VKP(b):n IX edustajakokous pidettiin Moskovassa maaliskuun 29—huhtikuun 5 p:nä 1920. Edustajakokouksessa oli läsnä 554 päätösval-

taista ja 162 neuvottelevan äänioikeuden omaavaa edustajaa, jotka edustivat 611,978 puolueen jäsentä. Edustajakokous oli omistettu pääasiassa taloudellisen rakennustyön kysymyksille. Kokous hyväksyi seuraavan työjärjestyksen: 1. Keskuskomitean toimintaselostus; 2. Taloudellisen rakennustyön lähimmät tehtävät; 3. Ammattiyhdistysliike; 4. Organisaatiokysymykset; 5. Kommunistisen Internationalen tehtävät; 6. Suhtautuminen osuustoimintaan; 7. Siirtyminen miliisijärjestelmään; 8. Keskuskomitean vaalit.

Edustajakokous alkoi työnsä Suuressa teatterissa V. I. Leninin avajaispuheella. Lenin teki selostuksen puolueen Keskuskomitean poliittisesta toiminnasta ja esitti loppulausunnon selostukseensa, hän piti puheen taloudellisesta rakennustyöstä, osuustoiminnasta sekä edustajakokouksen päättäjäispuheen ja esitti puolueen Keskuskomitean jäsen ehdokkaiden luettelon. IX edustajakokous määritteli lähimmät taloudelliset tehtävät kulkulaitoksen, elintarvike- ja polttoainehuollon sekä teollisuuden alalla; edustajakokous piti välttämättömänä ammattiliittojen osallistumista taloudelliseen rakennustyöhön. Erikoista huomiota kiinnitettiin yhtenäiseen taloussuunnitelmaan; tärkein sija siinä oli maan kansantalouden sähköistämisellä. Edustajakokous antoi päättävän vastaiskun puoluevastaiselle „demokraattisen sentralismin” ryhmälle (Sapronov, Osinski y.m.), joka yhdessä Rykovin ja Tomskin kanssa vastusti yksilöllistä johtovaltaa ja tuotantolaitosten johtajien henkilökohtaista vastuuvuolollisuutta sekä pyrki horjuttamaan teollisuuden johtoperustaa. V. 1927 pidetty VKP(b):n XV edustajakokous erotti puolueesta „demokraattisen sentralismin” ryhmän yhdessä trotskismien johtomiesten kanssa.

IX edustajakokouksessa valittiin VKP(b):n KK:n jäseniksi V. I. Lenin, A. A. Andrejev, F. E. Dzierżyński, M. I. Kalinin, J. V. Stalin y.m.

Edustajakokouksen päätyttyä juhlittiin V. I. Leniniä hänen lähenevän 50-vuotispäivänsä johdosta. Tilaisuudessa puhuivat: M. I. Kalinin, J. M. Jaroslavski, F. J. Kon y.m. Hyväksyttiin päätös V. I. Leninin koottujen Teosten julkaisemisesta.— 427.

¹⁰¹ „Izvestija Tsentralnogo Komiteta Rossiiskoi Kommunistitsheskoj Partiji (bolshevikov)” („Venäjän Kommunistisen Puolueen (bolshevikkien) Keskuskomitean Tiedonantoja”) — KK:n informaatiobulletiini; perustettiin VKP(b):n VIII edustajakokouksen päätöksellä; alkoi ilmestyä Moskovassa vuoden 1919 toukokuussa. Lokakuussa 1929 „Izvestija TsK” muutettiin aikakauslehdeksi „Partiinoje Stroitelstvo” („Puoluerakennustyö”), joka ilmestyi vuoden 1946 kesäkuuhun saakka.— 449.

¹⁰² „Ekonomitsheskaja Zhizn” („Talouselämä”) — päivälehti; ilmestyi vuoden 1918 marraskuusta lähtien Korkeimman kansantalousneuvoston ja talouselämää johtavien kansankomissariaattien äänenkannattajana. Lehteä julkaistiin vuoden 1937 marraskuuhun saakka; viimeksi se oli SNTL:n Finanssiasiain kansankomissariaatin, Valtionpankin ynnä muiden SNTL:n finanssilaitosten sekä pankkityöntekijäin ammattiyhdistyksen KK:n äänenkannattaja.— 451.

- ¹⁰³ „*Diktaattorinvaltuuksia koskevaksi dekreetiksi*” menshevikit ja eserät nimittivät demagogisesti Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä „Rautateiden johdon sentralisoinnista, niiden suojelemisesta sekä kuljetuskyvyn lisäämisestä”, joka julkaistiin lehdistössä vuoden 1918 maaliskuussa.— 463.
- ¹⁰⁴ VKP(b):n IX edustajakokouksessa muodostettiin osuustoimintajaosto, joka istunnossaan huhtikuun 2 pnä v. 1920 käsitteli osuustoimintaa koskevien teesien useampia muunnelmia, nämä teesit sitten esitettiin edustajakokouksen käsiteltäväksi. Alusta jaoston istunnossa otettiin perustaksi Miljutinin teesit, joissa hän ehdotti osuuskuntien valtiollistamista. Miljutinin teesejä vastaan suunnatun Leninin puheenvuoron jälkeen edustajakokous hyväksyi suurella äänen enemmistöllä päätöslauselman, jota Lenin puolusti.— 467.
- ¹⁰⁵ Asiakirja „*Kompromisseista*” on Leninin keskenjääneen artikkelin alkua. Tässä asiakirjassa esitetyt ajatukset Lenin kehittäi yksityiskohtaisemmin teoksessaan „*Vasemmistolaisuus*” lastentautina kommunismissa”.— 479.
- ¹⁰⁶ Ks. F. Engels. „*Kommuunin blanquilaisten emigranttien ohjelma*”.— 480.
- ¹⁰⁷ *Vuorityöläisten I yleisvenäläinen perustava edustajakokous* pidettiin Moskovassa huhtikuun 1—6 pnä 1920. Edustajakokouksessa oli läsnä 173 edustajaa, jotka edustivat noin 200.000 vuoriteollisuustyöläistä. Lenin puhui edustajakokouksessa huhtikuun 4—6 päivien välisenä aikana.— 483.
- ¹⁰⁸ *Ammattiliittojen III yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa Ammattiliittojen talolla huhtikuun 6—13 pnä 1920. Edustajakokouksessa oli läsnä noin 1600 edustajaa, jotka edustivat yli 4 miljoonaa ammattiliiton jäsentä. Kommunisteja ja heille myötämielisiä oli 1180. Edustajakokouksen työjärjestyksessä oli seuraavia kysymyksiä: Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston toimintaselostus; Työasiain kansankomissariaatin toimintaselostus; ammattiliittojen tehtävät; organisaatiokysymys; tariffipolitiikka; työläisten aineellinen varustelu; ammattiliitot ja kansantalous; kansainvälinen ammattiyhdistysliike; kulttuuri- ja valistustoiminta.
- Lenin piti puheen edustajakokouksen toisessa täysistunnossa. Leninin puheen johdosta edustajakokous hyväksyi päätöslauselman: on käännettävä Neuvosto-Venäjän työläisten ja kaikkien työläitekevien puoleen kehotuksella taistella tarmokkaasti taloudellisen rappiolilan poistamiseksi, saattaa ammattiliittojen jäsenten keskuudessa voimaan luja työkuri ja voimistaa ammattiliittojen välityksellä työläisjoukkojen vetämistä mukaan Kommunistisen puolueen johtamaan kommunistiseen rakennustyöhön.— 490.
- ¹⁰⁹ Kysymys on yhden kerran ilmestyneestä sanomalehdestä „*Kommunistitsheski Subbotnik*” („*Kommunistiset talkoot*”), jonka moskova-

laisten lehtien toimitukset ja näiden lehtien sekä tietotoimisto „ROSTAn” työntekijät valmistivat huhtikuun 10 pnä 1920 pidettyjen talkoiden aikana.— 504.

- ¹¹⁰ *Tekstiilityöläisten III yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa huhtikuun 16—20 pnä 1920. Edustajakokouksessa oli läsnä 358 edustajaa, joista 199 kommunistia ja heille myötämielistä, 156 puolueetonta ja 3 menshevikkiä. Lenin puhui edustajakokouksen kuudennessa täysistunnossa. Kokouksen puhemiehistö onnitteli Leniniä edustajakokouksen nimessä hänen 50-vuotispäivänsä johdosta, edustajat tervehtivät Leniniä myrskyisin suosionosoituksin.— 507.
- ¹¹¹ V. I. Leninin 50-vuotispäivän kunniaksi VKP(b):n Moskovan komitea järjesti tilaisuuden, johon osallistui Moskovan kaupungin puolue työntekijöitä. Tilaisuudessa puhuivat Leninistä: A. M. Gorki, A. V. Lunatsharski, M. I. Olminski, J. V. Stalin ynnä muut. V. I. Lenin, joka otettiin vastaan lämpimästi, myrskyisin suosionosoituksin, piti vastauspuheen.— 514.
-

